

Скирда О.Д.,

здобувачка вищої освіти 3 курсу, група СР-181

Науковий керівник: Ревко А. М., д.е.н., доц., професор кафедри соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка»(м. Чернігів, Україна)

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З УЧАСНИКАМИ АТО ТА ЧЛЕНАМИ ЇХ СІМЕЙ

Нині Україна переповнена жахливими наслідками військових дій на східних рубежах держави, а саме: руйнація соціальної та економічної сфер суспільного життя, поява нових категорій осіб, котрі складають категорію кризових груп за їх фінансовим та соціальним становищем; загострення матеріального становища різних верств населення, недостатньо чітка нормативно-правова база з питань соціального захисту та підтримки осіб, котрі перебувають у складних життєвих умовах, зокрема учасники антитерористичної операції та члени їх сімей.

Метою даної публікації є дослідження базових особливостей соціальної роботи з учасниками АТО та їх сім'ями.

Соціальна робота з учасниками АТО та членами їх сімей досліджувалась такими науковцями, як: Авер'янова В., Батанов О., Бридніков Ю., Голова Н., Данилюк О., Жиленко В., Калиновський Б., Кравченко О., Кучер Г., Лавренюк В., Пухтинський М., Ховпун О. та інші.

Слід зауважити, що військово-соціальною роботою називають соціальну роботу з військовослужбовцями, котра здійснюється задля задоволення соціальних потреб різних категорій населення, а саме: військовослужбовців (осіб, котрі які були звільнені з військової служби) та члени їх сімей. Об'єктом соціальної роботи в даному випадку виступають військовослужбовці як певна соціальна група.

Саме діяльність або функція, в першу чергу, держави, котра спрямована на задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі і являє собою соціальний захист військовослужбовців. Відповідно до цього, соціальний захист військовослужбовців реалізовується у вигляді забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, у старості, а також в інших випадках, передбачених Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [3].

Варто відмітити, що системоутворюючим чинником у структурі моделі системи організації та здійснення комплексної реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій є саме організаційно-педагогічні умови реабілітації. На основі дослідження наукової літератури, законодавчих актів, положень про оптимізацію реабілітаційної діяльності, а також проведеного опитування серед військовослужбовців і фахівців соціальних служб визначено такі напрями організаційно-педагогічних умов дієвості соціальної роботи з військовослужбовцями-учасниками бойових дій. По-перше, здійснення комплексної реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій з виокремленням ключового виду та врахуванням «індивідуального випадку». По-друге, організація і здійснення реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій мультидисциплінарною командою професіоналів. По-третє, проведення ранньої діагностики психоемоційного стану військовослужбовців-учасників бойових дій. По-четверте, розробка індивідуальної програми реабілітаційних заходів для військовослужбовців-учасників бойових дій. По-п'яте, соціально-психологічний супровід військовослужбовців-учасників бойових дій у пост-реабілітаційний період.

Базовими напрями соціальної роботи з учасниками антитерористичної операції та членами їх родин слід назвати:

- 1) вивчення соціально-психологічних цінностей особистості, а також соціального впливу мікросередовища на формування особистості;
- 2) організація освітньо-виховних взаємодій з проблемною особистістю, котра потребує допомоги;
- 3) соціально-психологічна допомога і підтримка особистості у кризових ситуаціях;
- 4) корекція взаємин, способів соціальної дії, посередництво у творчому та культурному розвитку особистості і групи.

Важливу роль у останньому напрямку відіграє культурна компонента соціальної інфраструктури, котра впливає на розвиток людини та характеризується станом культурного розвитку в країні, менталітетом людей і поглядами людей, а також культурною інтеграцією різних груп, в тому числі і військовослужбовців. У соціальних питаннях культура може відігравати певну роль у створенні та підтримці військовослужбовців-учасників бойових дій та членів їх родин, їх життєвої сили та внутрішньої згуртованості [4, с. 21-22].

Слід зазначити, що державна система соціальної роботи в Україні в останні роки переживає період змін і, мабуть, чи не найважливіша з них - це виникнення великої кількості різних недержавних та волонтерських організацій, до котрих відносять громадські об'єднання, що займаються наданням соціальних послуг учасникам АТО та членами їх сімей, зокрема у подоланні адикцій, адаптації до умов цивільного життя, зростання їхньої активності та впливу в усіх сферах життя суспільства. До таких об'єднань належать спілки учасників АТО, котрі безпосередньо у співпраці з державними установами займаються соціальним захистом своїх членів, займаються вирішенням нагальних проблем ветеранів та надають різноманітні соціальні послуги. В них акумулюється досвід роботи, котрий сприяє поліпшенню як матеріального, так і психологічного становища учасників бойових АТО/ООС. Завдяки співпраці Спілки разом з іншими громадськими організаціями та державними установами беруть участь у соціальних проєктах, круглих столах та інших заходів, де мають можливість поділитися своїм досвідом та набути досвід у співпраці з аналогічними організаціями інших областей України у сфері соціального захисту та наданні соціальних послуг даній категорії осіб.

Прикладом таких організацій в Чернігівській області є Координаційна рада ветеранів антитерористичної операції, операції об'єднаних сил при Чернігівській ОДА, котра має на меті налагодити ефективну взаємодію органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з громадськістю, врахувати громадську думку під час реалізації державної політики у сфері підтримки ветеранів війни та членів їхніх сімей у Чернігівській області. Дана Рада є майданчиком для спілкування і комунікації ветеранів АТО Чернігівської області, перш за все — між собою, а також для підвищення координації і співпраці з органами державної влади щодо реалізації державної політики у сфері соціального захисту ветеранів війни та учасників АТО/ООС, впливу на ці процеси та висловлювання своєї консультативно-дорадчої думки ветеранською спільнотою.

Крім того, до складу Ради входять представники громадських організацій області, котрі також опікуються проблемами військовослужбовців-учасників бойових дій та членів їх родин, а саме: громадська організація "Спілка ветеранів АТО «Добробат «Чернігів», ГО «Корюківська спілка воїнів-учасників АТО», а також ГО «Ветеранське братство».

Слід зазначити, що соціальний працівник у процесі роботи з військовослужбовцями має виконувати ряд функцій таких, як: діагностичну, попереджувально-профілактичну, психологічну, соціально-педагогічну, правозахисну, соціально-медичну, соціально-побутову, комунікативну, організаційну, морально-гуманістичну, рекламно-пропагандистську. З огляду на це, соціальні працівники виконують різноманітні дії, котрі пов'язані з навчанням, інформуванням, обслуговуванням учасників бойових дій та членів їх сімей.

Крім того, важливе значення мають етичні аспекти соціальної роботи, вміння соціального працівника спілкуватися як із своїми клієнтами, так і з колегами, поважати гідність іншої людини, зберігати таємницю. Категорія учасників АТО є досить непростюю у

спілкуванні та діяльності, тому слід наголосити на толерантності соціального працівника. Всі ці принципи закладені в етичному Кодексі соціального працівника.

Отже, як висновок слід зазначити, що в умовах сьогодення удосконалення соціальної роботи з учасниками АТО та членами їх сімей є над завданням не тільки громадянського сектору, а й держави. В дані роботі важливо враховувати рекомендації і особливості психологічного стану учасників бойових дій АТО, котрі приймали участь у екстремальних подіях та впливу стрес-факторів бойових обставин, що сприятиме ефективній роботі з ветеранами та членами їх сімей соціальних працівників, допомозі та наданні соціальних послуг та подальшому процесу (ре)соціалізації і соціально-психологічної (ре)адаптації до умов мирного життя, збереження здоров'я та працездатності.

Список викристаних джерел

1. Інноватика в сучасній освіті та науці: теорія, методологія, практика : Матеріали II Міжнародного літнього наукового симпозиуму (м. Одеса, 26–27 липня 2019 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти»; С.К.Бурма.

2. Звіт від 14.12.2017 року № 864 «Про хід виконання Програми соціальної підтримки учасників АТО та членів їх сімей на 2017-2018 рр.». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://khm.gov.ua/uk/content/vid-14122017-roku-no-864-prohid-vykonannya-programy-socialnoyi-pidtrymky-uchasnykiv-ato-ta>.

3. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»: [Електронний ресурс]: Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2011-12>.

4. Revko A., Butko M., Popelo O. Methodology for Assessing the Influence of Cultural Infrastructure on Regional Development in Poland and Ukraine. Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe. Volume 23, Number 2, 2020. P. 21-39. <http://dx.doi.org/10.18778/1508-2008.23.10>

Терьошина І. Ф.,

кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи

Харківський національний медичний університет (м. Харків, Україна)

Зеленська К. О.,

кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи

Харківський національний медичний університет (м. Харків, Україна)

Гайчук Л. М.,

кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи

Харківський національний медичний університет (м. Харків, Україна)

Перепьолкіна К. М.,

викладач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи

Харківський національний медичний університет (м. Харків, Україна)

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ СТУДЕНТІВ ПО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» У ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Підготовка майбутніх соціальних працівників в наш час має орієнтуватися та ґрунтуватися на запитах, що є у нашому суспільстві, спираючись на традиції, які є у вищому навчальному закладі та ресурсах, доступних для оволодіння рівня професійної компетентності майбутніх фахівців. Так у ХНМУ спеціальність соціальна робота є однією з наймолодших.